GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA:
BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA" IESE ÎN FIECARE ḑI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLVIII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 154. Vinerĭ, 12 (24) Iuliu. 1885.

Braşovŭ, 11 (23) Iuliu 1885.

Inainte cu mai mulţĭ anĭ, când dualismulŭ se afla în zenitulŭ desvoltărei sale, comitele Andrassy, p'atuncĭ ministru de esterne alŭ monarchiei, ḑicea, că politica guvernelorŭ faţă cu popórele malcontente trebue sĕ fie aşa, „ca cu-o mână sĕ le întindă ovĕsŭ, ér cu cealaltă sĕ le arate biciulŭ."

Ministrulŭ de culte şi de instrucţiune unguréscŭ Trefort, după ce a fostŭ serbătoritŭ la încheerea activităţii sale ministeriale de 10 anĭ în modŭ atâtŭ de entusiasticŭ de cătră ai sĕi, carĭ i-au sculptatŭ figura în marmură şi i-au încununat'o cu laurii nemurirei, se crede acum şi elŭ destulŭ de providenţialŭ ca sĕ adopte politica marelui Andrassy.

Noi îlŭ cunóscemŭ până acum pe d. Trefort numai din ordonanţele lui, care de care mai fulminantă, aci îndreptate în potriva bisericei, aci în potriva scólelorŭ nóstre, aşa că décă ar fi sĕ-lŭ eternisămŭ şi noi, amŭ scrie pe piedestalulŭ bustului sĕu: *ministrulŭ-ordonanţă.*

Ei bine, acestŭ aprigŭ făuritorŭ de ordonanţe, care de care mai cu fêrfoiu, şi-a gânditŭ că sĕ facă şi elŭ cum făcea Andrassy şi se surprindă lumea ardelénă cu-o combinare a „ovĕsului" cu „biciulŭ", — embleme caracteristice ale cavalerescilorŭ fericitorĭ de popóre din statulŭ ungarŭ.

D-lŭ Trefort întinde cu o mână ovĕsŭ Saşilorŭ ardelenĭ, promiţêndu-le sprijinulŭ sĕu, ca sĕ-şĭ înfiinţeze o facultate teologică-filosofică în ţéră, ér pe Românĭ îĭ tractéză cu biciulŭ unei nouĕ ordonanţe, ce se descarcă asupra capetelorŭ autorităţilorŭ nóstre bisericescĭ ca unŭ trăsnetŭ din seninŭ.

Cătră superintendentulŭ Saşilorŭ ardelenĭ vorbesce Trefort celŭ *prudentŭ*, ér cătră autorităţile nóstre superióre bisericescĭ Trefort celŭ *energicŭ*. Astfelŭ caracteriséză o fóiă maghiară din Peşta productele cele mai nouĕ ale acestui ministru: scrisórea din 9 Iulie şi ordonanţa din 13 Iulie.

„Prudenţa" ministrului consistă în tactica sa iesuitică, prin care se încércă din nou a desbina pe Saşĭ de Românĭ, vorbindu-le celorŭ dintâiŭ la inimă — o tactică acésta destulŭ de vechiă şi ruginită; ér „energia" lui consistă în noulŭ atentatŭ celŭ comite în contra autonomiei nóstre bisericescĭ, după macsima: sĕ facemŭ deocamdată imposibilă libera desvoltare a Românilorŭ ca elementŭ naţionalŭ, căcĭ cu Saşii vomŭ isprăvio noi mai curêndŭ.

Amŭ trebui sĕ numimŭ naivă diplomaţia înaltă a d-lui Trefort, décă nu amŭ fi făcutŭ pân'acum nisce esperienţe atâtŭ de triste. Mulţĭ comandanţĭ au devenitŭ marĭ beliducĭ, numai prin slăbiciunea şi negligenţa duşmanului, cu care avéu de-a se luptá, fără ca sĕ-şĭ pótă da contŭ de aceea cum au ajunsŭ la gloria lorŭ.

Ministrulŭ-ordonanţă se află în situaţiunea acestorŭ comandanţĭ. Elŭ s'a convinsŭ, că cu vorbe frumóse la unii şi cu ameninţărĭ la alţii face trébă şi-şĭ câştigă laurĭ la şoviniştĭ. Erĭ ne-a cerutŭ numai degetulŭ şi acum, că i l'amŭ datŭ, ne cere braţulŭ întregŭ.

Saşii au ascultatŭ totdéuna cu pietate pré mare la vorbele ademenitóre ale puternicilorŭ ḑilei, şi Archiereii românĭ? — Vĕḑutu-i-amŭ cu destulă amărăciune în sufletŭ cum s'au pitulatŭ dinaintea miniştrilorŭ şi cum au înghiţitŭ în tăcere patriotică găluscele fierbinţĭ, ce li le-au presentatŭ până aḑĭ.

E deşteptŭ ministrulŭ-ordonanţă alŭ nostru şi modestia n'a fostŭ nicĭodată slăbiciunea lui. De aceea vĕḑêndŭ elŭ atitudinea şovăitóre şi servilă de-o parte şi de alta este fórte firescŭ lucru că şi-a ḑisŭ: De ce sĕ nu'mĭ încercŭ norocŭlŭ mai departe, căcĭ pe cei îndrăsneţĭ îi ajută norocŭlŭ!..

D-lŭ Trefort îşĭ cércă aḑĭ norocŭlŭ cu confesiunile române, că dóră îi va succede ale despoiá prin ordonanţe de jurisdicţiunea lorŭ asupra scólelorŭ.

Ordonanţa ce-o publicămŭ mai la vale ne vorbesce destulŭ de clarŭ în privinţa acésta. Însĕşĭ foile maghiare din Peşta mărturisescŭ că prin ea se restrînge dreptulŭ de jurisdicţiune alŭ bisericei şi că ordonanţa nu încape în cadrulŭ autonomiei confesionale, nicĭ nu se póte pune în concordanţă cu ea (Budapesti Hirlap din 23 Iuliu).

Şi pe ce motive se baséză ministrulŭ când ordonă, ca fără aprobarea lui sĕ nu sĕ destitue nicĭ unŭ învĕţătorŭ confesionalŭ şi când provócă autorităţile administrative, ca p'unŭ învĕţătorŭ destituitŭ făr' de aprobarea lui sĕ'lŭ susţină cu forţa în postulŭ sĕu?

Pe nisce pretinse casurĭ de destituire, ce s'ar fi întêmplatŭ ici colo în prejudiţiulŭ legei. Nu cunóscemŭ mai de aprópe aceste casurĭ, scimŭ numai că în unele locurĭ au fostŭ departaţĭ nisce învĕţătorĭ slabĭ, carĭ nu-şĭ împlineau datoria, dér aceştia au fostŭ luaţĭ în scutŭ de organele administrative sub cuvêntŭ, că suntŭ „bunĭ patrioţĭ" şi că numai de aceea arŭ fi urmăriţĭ.

Dér chiar sĕ se fi întêmplatŭ unele casurĭ în contra legei, ce îndreptăţesce pe ministru sĕ atace pentru acésta dreptulŭ autonomŭ alŭ confesiunilorŭ nóstre? Décă acésta ar fi o procedere dréptă atuncĭ ar trebui sĕ se rĕstrîngă şi constituţiunea statului, pe care o calcă mereu organele puterei esecutive.

Ne reservămŭ a cercetá mai cu de amĕnuntulŭ câtŭ de nemotivată şi nelegală e ordonanţa ministrului. Deocamdată ḑicemŭ cătră ai noştri:

Numai atâta ar mai trebui, sĕ ne dămŭ din mână şi jurisdicţiunea asupra scólelorŭ şi atuncĭ sănătate bună autonomiă bisericéscă şi rĕmasŭ bunŭ cultură românéscă!

—o—

O nouă ordonanţă-modelŭ.

Ministrulŭ de culte şi instrucţiune publică Trefort a adresatŭ următórea ordonanţă-circulară cătră tóte autorităţile superióre greco-catolice şi greco-orientale şi cătră autorităţile administrative judeţene şi orăşenescĭ:

In potriva circularei mele Nr. 32.225/1878 dela 13 Ianuariu 1880 şi Nr. 13.645 dela 17 Iulie 1882 s'au întêmplatŭ de repeţite orĭ casurĭ, ca învĕţătorii dela şcólele greco-orientale confesionale sĕ fie fără motive destituiţĭ din postulŭ lorŭ, cu tóte că nu s'au făcutŭ culpabilĭ în sensulŭ art. de lege XXXVIII: 1868, § 138 de o grea negligenţă, de unŭ escesŭ în contra moralei séu de unŭ delictŭ civilŭ. Spre a evita în viitorŭ asemenĭ casurĭ şi ca sĕ fie apĕratŭ dreptulŭ de inspecţiune supremă în deplină mĕsură, în viitorŭ tóte hotărîrile luate în afacerĭ disciplinare ale învĕţătorilorŭ greco-orientalĭ, în casulŭ când stabilescŭ o destituire, suntŭ a se aşterne aicĭ împreună cu tóte actele de anchetare spre a se revisuì.

Acei învĕţătorĭ, carĭ vorŭ fi destituiţĭ fără aprobarea mea, vorŭ fi éraşĭ aşeḑaţĭ în postulŭ lorŭ prin autorităţile administrative, deórece o asemenea destituire este nefavorabilă. Se înţelege că acéstă procedură este de a se urma numai faţă cu învĕţătorii cu calificaţiunea recerută, căcĭ instituirea de învĕţătorĭ, carĭ nu au calificaţiunea stabilită prin art. de lege XXXVIII: 1868, § 133 şi art. de lege XVIII: 1879, este nevalabilă şi de aceea neadmisibilă.

Despre acésta am onóre a încunosciinţa prea Venerabila autoritate superióră bisericéscă, ca sĕ-i placă a o lua la cunoscinţă şi a dispune mai departe, totodată observândŭ cu tótă stima, că am provocatŭ comisiunile administrative, de a aduce la cunoscinţă acéstă disposiţiune a mea solgăbirĕilorŭ şi primarilorŭ oraşelorŭ cu magistratŭ regulatŭ şi a'i avisá, că în casŭ când nu se póte documenta aprobarea mea la destituirea de învĕţătorĭ, trebue sĕ considerŭ de a lorŭ strictă datoriă sub responsabilitatea personală, de a aşeḑá pe învĕţătorulŭ respectivŭ éraşĭ în postulŭ sĕu.

Budapesta, 13 Iulie 1885

Trefort.

—o—

Scrisórea ministrului Trefort

cătră superintendentulŭ bisericei evangelice ardelene Gheorghe Daniil Teutsch este din vorbă în vorbă următórea:

Prea venerabile,

Dorinţele şi îngrijirea, pe care d-ta mi le-ai împărtăşitŭ referitorŭ la disposiţiunile luate în cestiunea instrucţiunei limbei maghiare — într'unŭ memorandŭ adresatŭ mie — mĕ îndémnă a face unele observărĭ, la carĭ aşĭ vrea sĕ adaugŭ unŭ sfatŭ potrivitŭ cu vremea.

Nu'i de lipsă a repeţi asigurarea, că în numita cestiune nu potŭ sĕ mĕ abatŭ dela direcţiunea urmată până acum, nicĭ sĕ dau mâna la vre-o transacţiune. E o axiomă a politicei mele de instrucţiune, că trebue sĕ înaintămŭ consecuentŭ în acéstă cestiune pe calea, pe care au apucat'o legislaţiunea şi guvernulŭ, şi sĕ ne potrivimŭ totŭ mai multŭ şi mai multŭ cu intenţiunile legei. Simţimŭ necesitatea unei culturĭ în două limbĭ. Acésta o dovedesce mai nainte de tóte primirea limbei germane în rêndulŭ obiectelorŭ obligate de învĕţămêntŭ la şcólele nóstre medii. Scimŭ bine, că cunóscerea celŭ puţinŭ a unei limbĭ strĕine cultivate este aḑĭ mai multŭ decâtŭ orĭ când de o eminentă importanţă practică şi o condiţiune pentru cultura mai înaltă socială şi scienţifică. De altfelŭ zace în natura lucrului, că interesulŭ statului, cum şi interesulŭ singuraticilorŭ cetăţenĭ pretinde *lăţirea limbei legislaţiunei statului şi administraţiunei în tóte părţile patriei, în tóte păturile poporaţiunei poliglote. E vorba de generalisarea cunóscerei şi folosirei limbei maghiare.* Acésta nu însemnéză »a desconsidera« séu »a apăsa« limba germană, care se învaţă în şcólele nóstre. Desaprobările unorŭ nemulţumiţĭ nu potŭ nimicŭ schimba.

Saşii ardelenĭ sĕ nu se lase a fi amăgiţĭ prin agitaţiunĭ, ci sĕ calce pe calea indicată de natura şi interesele statului modernŭ ungarŭ. Idea de statŭ ungarŭ le oferă tóte condiţiunile de desvoltare. Nu prin aderarea la unŭ sistemŭ artificialŭ de separare séu chiarŭ ridicândŭ îngrijitóre conflicte, ci *numai punêndu-se de bună voiă într'o mai vióiă şi mai intimă comunicare cu poporaţiunea maghiară* vorŭ promova cu succesŭ interesele patriei comune şi ale lorŭ proprii.

Durere că în acéstă direcţiune Saşii ardelenĭ au lucratŭ fórte puţinŭ. Cunoscŭ causele acestei neîmbucurătóre stărĭ. Décă tinerimea e crescută acasă în acelŭ esclusivistŭ spiritŭ, care nu se póte împăca cu naturala desvoltare a statului, o îmbucurătóre schimbare curêndŭ nu se póte face. Dar acéstă grea piedecă e strînsŭ legată cu o altă împrejurare, anume cu donimantulŭ obiceiu de a trimite pe tinerii hotărîţĭ pentru cariera de

nstructorĭ, îndată după absolvarea studiilorŭ umanitare, în strĕinătate şi a'i lăsa sĕ'şĭ absolveze totdéuna studiile academice la institutele superióre strĕine. Aceştĭ tinerĭ îşĭ însuşescŭ în vârsta celeĭ mai marĭ docilităţĭ fórte uşorŭ păreri, carĭ împedecă înţelegerea şi simpatia pentru actuala configurare a statului maghiarŭ, şi astfelŭ cu totulŭ se înstrĕinéză de patria maghiară — décă nu şi de pămêntulŭ patriei. Astfelŭ se întorcŭ în acestŭ casŭ teologĭ şi candidaţĭ de profesură plinĭ de tendenţe şi păperĭ, carĭ stau în celŭ mai evidentŭ contrastŭ cu interesele statului şi dau mereu nouă hrană antipatiei, cu care în anumite cercurĭ suntŭ întêmpinate instituţiunile şi desvoltarea statului maghiarŭ modernŭ. Dela acéstă dispoşiţiune însĕ până la conflictulŭ cu legea, care se póte presimţi, e numai unŭ pasŭ. Nu'i nicĭ o minune dar, că bărbaţĭ crescuţĭ în acestŭ spiritŭ nu suntŭ nicĭ aplecaţĭ, nicĭ în stare a merge înainte cu bune esemple generaţiunei nouĕ, ci crescŭ pe tinerii datĭ pe mâna lorŭ în acelaşĭ esclusivistŭ şi duşmănosŭ spiritŭ.

Nimenĭ nu póte preţuì mai multŭ ca mine adênca înrîurire a studiului la acele înalte şcolĭ ale şciinţei, la carĭ cei mai însemnaţĭ şi mai renumiţĭ profesorĭ ai timpului nostru lucră în marele cercŭ alŭ şcolarilorŭ setoşĭ de sciinţă. De anĭ trimetŭ eu tinerĭ harnicĭ, cu zelŭ mai mare pentru şciinţe, la unversităţile strĕine sĕ se desvolte în specialitatea lorŭ. Dar acésta nu trebue sĕ fie chiarŭ începutulŭ, ci sfirşitulŭ; *cele mai capabile puterĭ tinere sĕ cerceteze însemnatele universităţĭ streine numai după câştigarea cunoscinţelorŭ speciale temeinice, pentru a câştiga întrênsele cultura mai înaltă în specialităţĭ.* De o parte pregătirea, ce o ducŭ cu sine, precum şi etatea mai înaintată oferă o garanţiă pentru unŭ studiu mai plinŭ de pătrundere şi mai rodnicŭ, pentru folosirea mai intensivă a timpului cerutŭ de lucru; de altă parte se admite, că aceleaşĭ împrejurărĭ au o favorabilă înrîurire asupra desvoltărei părerilorŭ şi convingerilorŭ în genere şi micşoréză admisibilitatea veleităţilorŭ politice în modŭ esenţialŭ. Este dar din tóte privirile de doritŭ, ca şi acei tinerĭ ardelenĭ saşĭ, carĭ se dedică unei chemărĭ, ce pritinde o cultură şcienţifică, sĕ'şĭ câştige temelia culturei lorŭ speciale scienţifice *mai multŭ pe pămêntulŭ patriei,* şi numai după câştigarea cunoscinţelorŭ temeinice şi în etate mai înaintată sĕ fie trimişĭ la universităţĭ strĕine pentru cultivarea mai înaltă în specialităţĭ. La acestea se referă potrivitulŭ sfatŭ, pe care l'aşŭ da acelora, carĭ au influenţă asupra bisericei şi şcólei autonome a poporaţiunei ardelene săsescĭ.

Creaţĭ o academiă teologică-filosofică, la care teologii şi candidaţii de profesură sĕ absolveze recerutele cursurĭ speciale şi sĕ'şĭ câştige cunoştinţele, carĭ sĕ formeze temelia. Acestŭ institutŭ sĕ'şĭ facă de problemă creşcerea tinerilorŭ încredinţaţĭ lui atâtŭ în spiritŭ modernŭ şcienţificŭ, câtŭ şi în spiritulŭ constituţiunei, în spiritulŭ credinţei câtră statŭ şi patrioticŭ — pentru chemarea lorŭ viitóre.

Mijlócele materiale ce se cerŭ pentru o astfelŭ de întreprindere, nu'i vorbă, nu se potŭ aduna uşorŭ. Dar d-vóstră întreţineţĭ o şcólă reală din fondurile universităţii săsescĭ; aceste fondurĭ s'arŭ putea folosì acum pentru crearea unui institutŭ multŭ mai însemnatŭ şi din punctŭ de vedere confesionalŭ — crearea unei facultăţĭ teologice-filosofice. In casulŭ când aceste fondurĭ nu ar fi de ajunsŭ, împlinirea lorŭ s'arŭ putea mijlocì uşorŭ. Crearea acestui institutŭ nu ar involva renunţarea la şcóla reală. Intru câtŭ adecă socotiţĭ d-vóstră, că ar fi de doritŭ, sĕ se susţină acéstă şcólă din considerarea împrejurărilorŭ locale şi activităţii ei de până acuma, *eu nu aşĭ fi neaplecatŭ, sĕ ţinŭ contŭ de acéstă trebuinţă prin intervenirea statului, respective prin crearea unei şcolĭ reale de statŭ.*

Dacă Cuvioşia Vóstră veţĭ suscita în cerculŭ activităţii d-vóstrĕ crearea unei facultăţĭ teologice-filosofice şi aţĭ câştiga interesatele cercurĭ eventualŭ pentru propusulŭ *modus procedendi,* eu nu voiu zăbovì a face paşii necesarĭ în interesulŭ şcólei reale şi a vĕ oferì ajutătórea mână pentru ajungerea scopului d-vóstrĕ în ambele direcţiunĭ.

Primiţĭ Prea Venerabile, asigurarea deplinei mele stime.

Budapesta, 9 Iuliu 1885.

Trefort, m. p.

Fără sĕ mai arătâmŭ noi, că ce anume intenţiunĭ are Ministrulŭ-ordonanţă, sĕ lăsâmŭ sĕ ne spună oficiosulŭ »Pester Lloyd:«

»Mai însemnate decâtŭ tóte ne parŭ observaţiunile ministrului asupra atitudinei politice a unei marĭ părţĭ a inteligenţei săsescĭ. Nu în esclusivismŭ séu în zelósa silinţă d'a provoca conflicte nefructifere, care totdéuna trebue sĕ se finéscă cu perderea săsismului, ci prin vióia şi intima comunicare cu poporaţiunea unguréscă trebue sĕ-şĭ apare Saşii interesele némului lorŭ... Marii bărbatŭ germanĭ, carĭ isoléză poporulŭ săsescŭ făcêndu'lŭ nempăcatŭ în contra poporaţiunei ungurescĭ, nu observă nicĭdecum, că germanismulŭ perde cu acésta în continuu terenulŭ fiindŭ strîmtoratŭ de Românĭ... De aceea amŭ dori, ca acea încercare de apropiare (câtră Maghiarĭ negreşitŭ) a ministrului instrucţiunei sĕ se mijlocéscă cercurilorŭ patriotice ale poporului săsescŭ.«

Mai doresce apoi »Pester Lloyd,« ca acéstă scrisóre a ministrului sĕ cutriere Germania întrégă, ca sĕ se vĕdă ce »binevoitorŭ« este guvernulŭ unguresĉŭ. Cursa e minunată, e vorba purŭ şi simplu de desbinarea Saşilorŭ de Românĭ, de aceste »vipere« pe care Maghiarii nu le potŭ mistuì. Fóia jidovéscă însĕ se teme că scrisórea va fi luată peste piciorŭ în Germania, şi are dreptate, căcĭ intenţiunea e necalificabilă.

———

Desfiinţarea juriului de pressă din Sibiiu.

Oficiosulŭ »Nemzet« rĕspunde la articolulŭ. prin care »N. fr. Presse« desaprobă mĕsura guvernului unguresĉŭ în contra juriului de pressă din Sibiiu, ca o mĕsură şovinistă şi rea. Fóia ministrului Tisza o spune curatŭ, că mĕsura acésta e luată mai multŭ în contra Româniloru:

„In Ardélŭ, adecă în acea parte a Ungariei, unde atâtŭ din causa posiţiunii geografice, câtŭ şi din pricina nisuinţelorŭ de acelaşĭ felŭ ivite în România, agitaţiunile daco-române suntŭ fórte primejdióse, curtea cu juraţĭ, compusă mai alesŭ din Saşĭ, achită o fóiă românéscă, care aţîţă făţişŭ în contra maghiarimii şi statului ungarŭ, cu tóte că dela succesulŭ tendinţelorŭ daco-române nu potŭ aştepta altceva, decâtŭ ca sĕ fie contopiţĭ în România mărită.«

Pentru acésta, ḑice fóia „patriotică," i-a regularisitŭ guvernulŭ pe Saşĭ. Dă apoi lecţiune Germanilorŭ din Austria — după ce le arată că nu suntŭ lealĭ faţă cu statulŭ »maghiarŭ« — ḑicêndŭ că Germanismulŭ austriacŭ, dacă-şĭ pricepe misiunea politică, trebue sĕ recunóscă, că unde se tractéză de „interesele vitale« ale statului, trebue sĕ sprijinéscă statulŭ »maghiarŭ,« sĕ sprijinéscă consolidarea maghiarismului. Pentru câţĭ-va Saşĭ din Ardélŭ, carĭ nu suntŭ decâtŭ »denunţătorĭ,« nu vorŭ căuta dóră Germanii din Austria şi chiar cei din Germania sĕ se strice cu Maghiarii, — aşa »raţionéză« „Nemzet.«

Orĭ câtŭ s'ar scutura fóia ungurésĉă şi compania de pĕcatele ce le apasă sufletulŭ, unŭ lucru rĕmâne sigurŭ: S'au speriatŭ şi streinii de năsdrăvaniile celorŭ dela putere.

———

SCIRILE ḐILEI.

Ministrulŭ cultelorŭ şi instrucţiunii a încuviinţatŭ — se ḑice — preotului gr. or. Ionŭ Grama, din Dridifŭ, din ajutorulŭ de statŭ 100 fl. Adevĕratŭ e orĭ nu părinte Grama?

—0—

Invĕţătorii: Nicolae Simzianu din Haţegŭ, Alexandru Vladŭ din Banpotocŭ şi Iacobŭ Germanŭ din Dobra au fostŭ recomandaţĭ de inspectorulŭ scolarŭ ministrului, ca sĕ-i premieze pentru succesele obţinute cu elevii în limba maghiară. Ce facŭ părinţii scolarilorŭ? Apucatu-i-au de scurtŭ pe numiţii învĕţătorĭ, sĕ le dovedéscă ce progrese au făcutŭ în limba română cu eevii?

—0—

Administraţiunea bunurilorŭ Batthyanyistilorŭ dela Körmend a ordonatŭ ca fiecare funcţionarŭ şi servitorŭ nemaghiarŭ în timpŭ de 2 anĭ sĕ înveţe limba maghiară. Pe când în Spania bântue colera, aci bântue maghiarisarea.

—0—

»West-ungarische Grenzbote« scrie: »Şi câtŭ de bine amŭ ajunsŭ! Se punŭ în funcţiunĭ acum în Ungaria o mulţime de esecutorĭ de dare, carĭ sĕ facă pe îndărătnicii contribuabilĭ sĕ plătéscă, chiar décă n'ar puté. Câţĭ indiviḑĭ atâtŭ de folositorĭ se vorŭ pune în posturĭ, nu scimŭ, căcĭ fóia oficială aduce numai scurta şi îndatoritórea scire, că „se primescŭ esecutorĭ.« Numĕrulŭ rĕmâne pe séma statisticei private. Unŭ rĕuvoitorŭ statisticŭ a făcutŭ acum guvernului socotéla, că Ungaria după sistemulŭ de aḑĭ are trebuinţă de 10,000 esecutorĭ. Numai pentru comitatulŭ Timişului se întrebuinţéză 200 de esecutorĭ. Fiecare din ei primescŭ 2 fl. diurnă pe ḑi şi li se plătescŭ tóte spesele de călĕtoriă. —10,000 esecutorĭ! Amŭ ajunsŭ splendidŭ de bine«

—0—

Dela Sinaia se scrie „României", că M. S. Regina a vizitatŭ mai multe colibe de sĕracĭ, cărora le-a împărţitŭ diferite ajutóre băneşcĭ

—0—

In 18 Iuliu n. s'a simţitŭ în Seraievo unŭ puternicŭ cutremurŭ de pămêntŭ, care a duratŭ patru secunde cu bubuiturĭ tarĭ.

—0—

Cetimŭ în »Românulŭ:« »Unŭ Românŭ, care se află la băile de la Tuşnadŭ, ne comunică că tratamentulŭ ce suferŭ Românii ce s'au dusŭ acolo spre a face băi este de nesuferitŭ din tóte punctele de vedere. Camerile suntŭ d'o scumpete ne mai pomenită, şi acésta numai pentru Românĭ, căcĭ Ungurilorŭ li se face concesiunea d'a le plăti mai eftinŭ. Mâncarea este rea şi, pe lângă tóte acestea, orĭ-ce Românŭ care nu scie unguresce se află în neputinţă d'a mânca, de vreme ce foile de birtŭ suntŭ scrise în limba maghiară. De altmintrelĭ Românii suntŭ espuşĭ şi la totŭ felulŭ de insulte din partea Maghiarilorŭ şi riscă d'a se vedea arestaţĭ, când s'ar încerca sĕ rĕspundă la aceste insulte.«

—0—

Se scrie din Piatra »Drepturilorŭ Omului", că în nóptea de Sâmbătă 6 curentŭ a isbucnitŭ în acelŭ oraşŭ, pe la ora 12, unŭ mare incendiu pe strada mare. Au

---

FOILETONŬ.

Corespondenţă între I. Ghica şi V. Alexandri.

(Scrisórea XX. După »Convorbirĭ literare.«)

(Urmare şi fine)

— Ba totŭ Filipescu e mai mare!« strigă indignatŭ prinţipulŭ Zamfirŭ, arătândŭ pumnulŭ, amerinţare la care Manea rĕspunse cu o palmă de rĕsună sala şi îndată se sculă cântândŭ: »Fivrelzon! fivrelzon!« aşa pronunţa elŭ pe românesce cuvintele cântecului sĕu favoritŭ: Dansons la Carmagnole; vive le son! vive le son du canon!

»Bre! da ce mai palmă, neiculiţă! adormisem şi m'a deşteptatŭ din somnŭ; aşa e, nea Maneo, c'ai creḑutŭ că era falca lui Mustafa-paşa?« ḑise Sgabercea.

La cuvintele acestea, prinţipulŭ Zamfirŭ, care se temea sĕ nu întărîte mai rĕu pe Manea, începù a rîde cu hohotŭ, frecându-se pe obrazŭ şi ḑicêndŭ:

„Intri şi tu în vorbă nepoftitŭ, păianjene! Bine sĕ-i fie lui Mustafa paşa! aşa sĕ paţă décă e Turcŭ! sĕ se facă şi elŭ creştinŭ odată şi sĕ se isprăvéscă. O mâncă câtŭ de bună Mustafa; ş'acu mĕ ustură. Dă spurcatulŭ de nebunŭ, nu se încurcă, par'c'ar fi într'unŭ bou. Aşa e dacă mănâncă numai luminărĭ de sĕu, ca Ungurii; ş'aséră era cu o lumînare în gură; a înghiţit'o cu feştilă cu totŭ.

— Mănâncŭ luminărĭ, mă! rĕspunse Manea, ca sĕ mĕ luminezŭ pe din năuntru, mă! dar tu, care bei la vinŭ ca o butie, ce-o fi în capulŭ tĕu? întunerecŭ besnă, mă! ca într'o pimniţă órbă, mă!

— Vino-ţĭ în fire, omule! iĭ ḑise prinţipulŭ Zamfirŭ, vĕḑêndŭ că ér se înteţeşte.

— In firele pĕrului tĕu, mă! sĕ-ţĭ mai încreţescŭ zulufii, că nu te-am jumulitŭ de multŭ, mă! dela lăsata secului, dela masă dela Dudescu; ce! pe semne ţi-ai uitatŭ, mă?«

Manea nu rîdea nicĭodată. Umbla pe uliţă strigândŭ în gura mare: »Toţĭ boierii sĕ móră, mă! numai Manea sĕ rĕmâe, mă!« Dacă îi dicea cineva ceva, arunca cu petre. Nu se temea de nimenĭ pe lume decâtŭ de Banulŭ Ghica. Acolo în curte la Banulŭ se adăpostea, avea odae, îmbrăcăminte şi mâncare. Manea era milosŭ şi darnicŭ; totŭ ce avea da la sĕracĭ; dacă îi da cineva o haină bună, unŭ antiriu, o giubea blănită, elŭ se ducea la croitorŭ séu la cojocarŭ şi le schimba pe haine gróse mitocăneştĭ, pe carĭ le împărţea la sĕracĭ, păstrândŭ pentru dênsulŭ pe cea mai próstă; uneorĭ rĕmânea numa cu cămaşa. Nimenĭ nu scia de unde era nicĭ de unde venise. Singurulŭ sĕu amicŭ era Cloşcă vizitiulŭ, care se ḑice că era rudă cu Cloşcă celŭ vestitŭ în rĕscularea din Ardealŭ. Cloşcă vizitiulŭ a muritŭ cam pela anulŭ 1829 în curte la tată-meu, când şedeamŭ în Gorganĭ peste drumŭ de casarma pompierilorŭ.

Când venea câte-odată vorba cu elŭ despre Manea, Cloşcă rĕspundea oftândŭ: »Bine că e ş'aşa după câte vĕḑură ochii lui...« şi îndată schimba vorba, par'c'ar fi fostŭ unŭ secretŭ între ei doi. Manea era unŭ omŭ de mare probitate şi discreţiune. Banulŭ Ghica, când vrea sĕ ajute pe vre-unŭ sĕracŭ, chema pe Manea şi lui îi încredinţa banii ce voia sĕ trimită; scia că nu era omŭ sĕ se atingă de o lăscae.

Pe când urmau glumele şi palmele între cei trei nebunĭ, étă că vine Medelnicerulŭ din casă dela boierĭ şi poftesce pe Băltăreţu. După ce îşĭ întinse bine giubéua la gulerŭ, apucà işliculŭ de unŭ colţŭ alŭ pernei, păşi în cadenţă şi întrà respectuosŭ în odae la boierĭ, ploconindu-se în drépta şi în stânga cu mâna la peptŭ pe inimă. Banulŭ îi arĕtà lângă uşă unŭ sipetŭ acoperitŭ cu unŭ covorŭ şi-i făcù unŭ semnŭ sĕ şéḑă, ér vorniculŭ Scarlat Câmpineanu, celŭ mai limbutŭ din toţĭ, începù a-i vorbì astfelŭ:

»Nene Ştefane! acu te-ai făcutŭ şi dumneata Ro-

arsŭ cu desăvêrşire 20 de case; 40 de familii au rĕmasŭ pe drumurĭ.

—0—

Duminecă 30 Iuniu a. c. v. sub séră o plóiă amesstecată cu grindină a stricatŭ cucuruzulŭ, holdele, cépa şi tutunulŭ de pe hotarulŭ Făgăraşului. Marţĭ, 2 Iuliu v., unŭ pandurŭ poliţienescŭ a adusŭ la cunoscinţa cetăţenilorŭ făgărăşenĭ, că proprietarii, cărora le-a stricatŭ pétra (grindina) la câmpŭ, sĕ se anunţe la casa oraşului pentru a li se uşura darea.

—0—

»Dunărea de josŭ" spune, că locustele au fostŭ cu totulŭ esterminate în Dobrogea şi că nu mai esistă nicĭ unŭ pericolŭ astădĭ.

—0—

In comuna San-Dona, la graniţa Tirolului, de mai multe lunĭ deja dispăréu copii într'unŭ modŭ misteriosŭ. Acum s'a arestatŭ răpitorulŭ lorŭ şi a declaratŭ, că din lipsa altei hrane a mâncatŭ copii furaţĭ. Antropofagulŭ este de naştere din Tirol. Dusŭ fiind în temniţă, a fostŭ apucatŭ de unŭ accesŭ de furiă.

—0—

O telegramă din Madridŭ spune, că poliţia spaniolă a descoperitŭ conspiraţii republicane deodată în Madridŭ, Saragossa şi Mataro. In Saragossa s'au arestatŭ 60 persóne, între care unŭ colonelŭ şi mai mulţĭ oficerĭ, cari au fostŭ deja condamnaţĭ la mórte ca desertorĭ şi nu de multŭ s'au întorsŭ din Franţa; aprópe de Mataro în Katalonia s'a prinsŭ o bandă de optŭ individĭ. In Madrid s'a găsitŭ unŭ depou de arme şi hârtii, din care se vede planulŭ complotului. Ordinea nu s'a turburatŭ de locŭ şi se pare că oştirea activă nu e atinsă de acéstă mişcare.

Urişiu inferiorŭ, 11 Iuliu n. 1885.

In 10 Iuliu n. venì preotulŭ gr. or. Ioanŭ Cornea din Urişiu superiorŭ în cancelaria notarială, care se află în Urişiu inferiorŭ, cu unŭ certificatŭ ce cuprindea unele amĕrunte cu privire la căpĕtarea ajutoriului de statŭ din cele 20 mii fiorinĭ. D. notarŭ George Têrnoveanu l'a întrebatŭ, că de ce nu observă calea oficiósă bisericéscă şi se aruncă în braţele streinilorŭ, deórece greco-orientalii au refusatŭ acelŭ ajutorŭ împărţitŭ de ministru şi de capii Bisericei gr. or.? *Preotulŭ Ioanŭ Cornea a rĕspunsŭ, că ce'i pasŭ lui de consistoriu şi de alţii, lui îi e sĕ capete banĭ.*

Acestŭ Iudă alŭ bisericei a fostŭ respinsŭ cu certificatŭ cu totŭ de susŭ numitulŭ d. notarŭ. Causa e că în acelŭ certificatŭ este o rubrică, în care se întrébă că respectivulŭ — cerşetorŭ — este îmbrăcatŭ în haine bisericescĭ şi ce conduită are. Apoi iată conduita părintelui Ioanŭ Cornea, după cum amŭ audịtŭ:

Acestŭ preotŭ stă sub cercetare disciplinară bisericéscă. In anulŭ trecutŭ se lăţise vestea, că sinodulŭ protopopescŭ gr. or. l'ar fi judecatŭ la suspendare din oficiulŭ preoţescŭ pe timpŭ de unŭ anŭ, din causă că a abusatŭ de oficiulŭ preoţescŭ sĕvêrşindŭ ilegalităţĭ şi avêndŭ o purtare morală rea. Nu mai amintescŭ faptele, fiindŭ pré scandalóse

Acestea le am adusŭ la cunoscinţa publicului, ca sĕ scie ce felŭ de preoţĭ alérgă după ajutóre; căcĭ ce moralĭ şi cu inimă românéscă se ferescŭ de ajutorŭ ca draculŭ de tămâiă. U.

Celŭ ce ne comunică acéstă corespondenţă, ne alătură totodată o copiă a tabelei (kimutatás), care s'a alăturatŭ din partea oficiului la petiţiunea susŭ numitului preotŭ »de a fi ajutoratŭ din cele 24,000 fl. ajutorŭ de statŭ, preliminatŭ în bugetulŭ ţĕrii.« Aci cetimŭ ântêiu sub rubrica „Numele preotului:« Kornya Ianos, gör. kel. lelkesz; apoi se arată când s'a născutŭ (1833), când s'a sfinţitŭ de preotŭ (1869), ce studii are şi ce limbĭ vorbesce (2 clase gimn., vorbesce: românesce, ungueresce şi nemţesce,) e însuratŭ séu nu (este însuratŭ,) câţĭ copii are, cum suntŭ provĕdụţĭ şi ce scólă urméză (3 fete măritate, 2 fii: 1 în gimnaşiulŭ ung. din Têrgu-Mureşului, 1 lângă părinţĭ), enumĕrarea veniturilorŭ preotului (9 holde de aratŭ şi de cositŭ ce-i aducŭ unŭ venitŭ curatŭ de 30 fl. şi din stolă 100 fl.), are avere propriă (nu), este provĕdụtŭ cu vestminte preoţescĭ şi cu cărţile bisericescĭ necesare (slabŭ.)

Acéstă tabelă provĕdụtă cu sigilulŭ oficiului este datată: Urişulŭ superiorŭ, 10 Iuliu 1885 şi subscrisă de Kornya Ianos m. p. gör. kel. lelkesz.

Sapienti pauca.

Dela mai mulţĭ locuitorĭ fruntaşĭ din Betleanŭ primimŭ următórea rectificare, căreia 'i dămŭ locŭ cu plăcere:

Betleanŭ, 20 Iuliu 1885.

In interesulŭ adevĕrului eştĭ rugatŭ, Domnule Redactorŭ, a da locŭ în colónele stimatei „Gazete« următórelorŭ şire: In nr. 140 alŭ »Gaz. Trans.« în corespondenţa »Escursiunĭ prin comitatulŭ Solnocŭ-Dobêca« la fine se aruncă órecare prepusŭ asupra preotului nostru on. d. Gregoriu Puşcaru prin faima, că dênsulŭ ar estradá estrase matriculare în limba maghiară. Acésta precâtŭ scimŭ noi, ca cei ce suntemŭ în continuă atingere cu dumnealui, este unŭ neadevĕrŭ. D. călĕtorŭ ar face bine sĕ nu mai rĕspândéscă faime nebasate şi nejustificate prin nicĭ unŭ faptŭ esactŭ şi realŭ. Nu este bine a eşi în publicŭ cu suspiţionărĭ nesigure asupra unorŭ persóne onorabile ce nu le merită.

Cu atâtŭ mai puţinŭ merită d. Puşcaru aruncăturĭ neplăcute din partea cuiva, fiindcă chiar şi numai în scurtulŭ timpŭ de când ocupă acéstă parochiă frumósă a datŭ cele mai bune probe de bărbatŭ, preotŭ şi românŭ adevĕratŭ, încuragiândŭ şi îndemnândŭ prin cuvêntările sale cu tóte ocasiunile pe poporŭ la spriginirea bisericei şi a scólei şi dechiarândŭ în presenţa curatorimei că: „preferă mai bine a muri la momentŭ, decâtŭ scóla nóstră sĕ pată vr'unŭ naufragiu.«

Vedĭ! prea iute cu urda'n Turda d-le călĕtorŭ. Domnulŭ Puşcariu e consciu de aceea că ocupă loculŭ demnului de memoria eternă Silaşi şi a unui Graurŭ. In fine amintimŭ şi aceia că respectivulŭ d-nŭ preotŭ e abonatŭ la două foi naţionale »Gazeta« şi »Familia«, afară de alte scrierĭ româneşcĭ.

Făgăraşŭ 8/20 Iuliu.

(Fata din Mukundorf.) Cu privire la comunicatulŭ meu din 4 (16) Iuliu a. c. referitorŭ la fata de 17 anĭ românca orfană din Mucundorf, care a dispărutŭ dela stăpână-sa, israelită din Făgăraşŭ, şi despre care se vorbea încă până şi prin judeţŭ a fi şi aci unŭ casŭ ca celŭ dela Tisa-Eslar mĕ grăbescŭ a raporta că s'a descoperitŭ abia astădĭ în 8 (20) Iuliu a. c. în apa Oltului în apropierea satului Becleanŭ, unde o comisiune de medicĭ la îndemnulŭ judecătoriei locale o-a secţionatŭ.

O mulţime de locuitorĭ din Făgăraşŭ, între carĭ parte mare israeliţĭ, au alergatŭ la faţa locului unde era fata, care era albă şi cu gura închisă. Tatălŭ fetei şi ceilalţĭ consângenĭ o au recunoscut'o de fata lorŭ, éră poporulŭ ţĕranŭ şovăia; totŭ mortulŭ aflatŭ în apă şi înecatŭ de sine e cu gura deschisă; fata asta e tótă albă şi cu gura închisă; trebue — dịcŭ ómenii — sĕ fi fostŭ aruncată în apă după ce a muritŭ.

In timpulŭ până când s'a aflatŭ fata era o fierbere în Făgăraşŭ, din care causă încă 17 gen[darmi] au fostŭ recuiraţĭ dela staţiunile din giurŭ.

Acum locuitorii suntŭ mai liniştiţĭ, nu încétă a vorbì multe despre casulŭ acesta.

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ »Gaz. Trans.«)

CAIRO, 22 Iuliu. — Curierĭ din Gal[...] anunţă, că Mahdiulŭ a muritŭ la 29 Iuniu [...] vĕrsatŭ (variolă.)

FRANCFURT la Main, 23 Iuliu. — [...] ocasiunea înmormêntării democratului-socialŭ H[...]ler, mai mulţĭ partisanĭ d'ai lui au voitŭ [...]ţină discursurĭ. Poliţia a opritŭ acésta şi a pro[...]vocatŭ mulţimea sĕ se împrăştiă. Deórece pro[...]vocarea rĕmase fără efectŭ, politiştii făcură us[...] de arme, fiindŭ mulţĭ răniţĭ. S'au făcutŭ nu[...]meróse arestărĭ.

AGRAM, 23 Iuliu. — Cu privire la afa[...]cerea sustragerii unorŭ documente istorice di[n] archivă, declară archivarulŭ ţĕrii Miskatovich că documentele din cestiune, care cum se scie au fostŭ aduse în 1848 cu nedreptŭ în Agram la ordinulŭ Banului le-a predatŭ presidiului guvernului ţĕrii.

BIBLIOGRAFIA.

Convorbirĭ literare, aparŭ la 1-a fie-cărei lunĭ sub direcţiunea lui Iacobŭ Negruzzi. Nro. 4 dela 1 Iuliu 1885 are sumariulŭ: Ion Ghica: »Corespondenţă cătră V. Alecsandri« (Scrisórea XX).—B. P. Hasdeu: »Aşa« specimenŭ din »Magnum Etymologicum Romaniæ«. — T. M.: »Statistica sinuciderilorŭ«. — D. Onciulŭ: »Dare de sémă critică despre »Teoria lui Roesler« Studii asupra stăruinţei Românilorŭ în Dacia Traiană de A. D. Xenopolŭ« (urmare). — X. C. Gheorghiu: »Studii de literatură franceză, La Fontaine«. — M. Eminescu: »Sara pe dealŭ« (poesiă). — C. A. Cuza: »Amintire« (poesie). — I. N. Romanŭ: »La pădure« (poesie). — Corespondenţă, Bibliografii. Direcţia: Strada Romană 25. Editura şi Administraţia stabilimentului graficŭ Socecŭ şi Teclu, Bucurescĭ, Strada Berzii 86.

Românische Revue, redactată de Dr. C. Diaconovich, apare în Budapesta. Primulŭ numĕrŭ — pe Iuliu 1885 — are sumariulŭ: Cătră onoraţii cetitorĭ. — Românii în Ungaria. — Justiţia nóstră, de Ioanŭ Slavicĭ. — Din pressa română. — Revista. — Cronica. — George Bariţŭ, biografia cu portretulŭ. — Convorbirĭ literare, optsprẹdece anĭ ai unei foi literare române.—Literatura germană în Germania, de L. V. F. — Pădurénca, istoriă sătéscă de Ioanŭ Slavicĭ, din românesce de Mite Kremnitz. — La fântâna Blanduziei, de V. Alexandri, poesiă-dramatică în trei acte, din românesce de Edgar V. Hertz. — Literatură şi artă. Abonamentulŭ: 8 fl. pe anŭ în Austro-Ungaria, 24 francĭ séu 20 mărcĭ în România şi streinătate.

Reforma regulamentelorŭ. Analisă critică a regulamentelorŭ militare române, de lt.-colonelŭ M. Groza. Bucureşcĭ, Tipo-litografia Stefan Mihălescu, Strada Covacĭ, Nru. 14. 1885.

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureşianu.

[...]mânŭ, că te-ai căsătoritŭ cu o pământéncă; ai case şi [...]moşii în pământulŭ românescŭ şi trebue sĕ te dóră inima [...] pe dumneata de ţéra asta, că vedĭ c'a îngenunchiatŭ, [...] o mai póte duce cu greutăţile care au năpăditŭ pe [...]însa; numai birurĭ şi angarale; n'a mai rĕmasŭ bieţi[...] creştinĭ nicĭ cenuşă în vatră; le-au muritŭ vitele [...] cărândŭ zaherèle pela serhaturĭ. Birŭ peste birŭ, şi [...]ude peste lude; sferturile, din patru, le-a făcutŭ două-[...]-dẹce pe anŭ; oieritulŭ dela patru parale l'a suitŭ la [...]două-dẹcĭ şi cincĭ, bezŭ ploconulŭ; acu a mai adaugatŭ [...]ritŭ şi gostină; vinăriciulŭ două-dẹcĭ de parale de [...]dră; capanliii au tăiatŭ nartulŭ grâului la schelele Du[...]nării pe şase lei chila şi pe cincĭ parale ocaua de untŭ [...] de miere! Bătae de jocŭ nepomenită! Fuge lumea [...]peste Dunăre; s'au spartŭ o mulţime de sate. După ce[...]alte tóte a începutŭ Greculŭ sĕ ne şi omóre hoţeşte: [...]ulŭ Alecu Văcărescu, rĕdicatŭ nóptea de ómenii lui [...]olă, nu se scie nicĭ până adĭ ce s'a făcutŭ. Trebue [...] orice chipŭ sĕ scăpămŭ ţéra de nĕcazurile care au [...] preste dênsa, sĕ o cortorosimŭ de lăcustele din Fa[...], care nu se mai satură. Ne-am chibzuitŭ în totŭ [...] şi étă ce am hotărîtŭ: sĕ se ducă vorniculŭ Nico[...] Dudescu cu o hârtie din parte ţĕrii cătră Bonaparte. [...]nite! n'avemŭ banĭ, şi d'aia amŭ trimisŭ la dum[...], nene Ştefane, sĕ ne înlesnescĭ, sĕ ne împrumuţĭ, [...]iguranţă, se înţelege, cu amanetŭ de moşii.«

Băltăreţu îşĭ pune bărbia în pumnŭ, se gândeşte, tuşeşte şi rĕspunde:

»De! boerĭ dumneavóstră! cum ştiţĭ că e mai bine, că acu dumneavóstră sunteţĭ ţéra, cum se dịce pânea şi cuţitulŭ; le ştiţĭ tóte şi de bine şi de rĕu. Noi suntemŭ nişte pĕcătoşĭ, nişte proştĭ! facemŭ cum ne dịceţĭ; dar unde sĕ vĕ găsescŭ eu banĭ în dịua de astădĭ, pĕcătosulŭ de mine! că am sĕ iau din tóte părţile; stau cu sipetu-rile pline de amaneturĭ şi de sineturĭ, şi nimenĭ nu-mĭ plătesce; că de! ce sĕ dịcă cineva, nicĭ n'au de unde. La vre-o doi trei armenĭ numai a mai rĕmasŭ ceva parale; dar unde te poţĭ apropia de ei? Sĕptĕmâna trecută, nu mai departe, am avutŭ o trebuinţă, de-mĭ crĕpa buza, de dóue-sute de mahmudele şi m'am împrumutatŭ dela Manucŭ, dẹce la pungă pe lună (24%); i-am datŭ; ce sĕ facŭ? eram strînsŭ de gâtŭ.«

După multe rugăminte şi făgăduelĭ de totŭ felulŭ, că i-se va înlesní luarea otcupului vămilorŭ, alŭ ocnelorŭ ş'alŭ poştelorŭ, Băltăreţu s'a induplecatŭ în sfêrşitŭ a împrumutá pe Dudescu cu $7^1/_2$ la pungă pe lună (18%) primindŭ amanetŭ tóte moşiile. La dobândă adaugêndŭ comisionulŭ bancherilorŭ şi schimbulŭ banilorŭ cu Lipsca şi cu Viena, împrumutulŭ venea la 30 şi la 40 % pe anŭ.

Pe când eşise Cloşca pe cerŭ, boerii întrau unulŭ după altulŭ în butcile lorŭ, fiecare precedată de două masalale. Dudescu întrà acasă ca sĕ-şĭ facă pregătirile de drumŭ.

Nu trecuseră trei anĭ dela aceea séră şi averea cea mare a Dudescului, case şi moşii, trecuse în mânile Băltăreţului*). Pe fie-care lună, acestŭ cămătarŭ îi scotea câte o moşie la mezatŭ şi negăsindu-se concurenţĭ, moşia rĕmânea pe séma lui, pe nimicŭ; moşii, carĭ dau astădĭ cincĭ şase mii de galbenĭ pe anŭ, le-a luatŭ Băltăreţu dela mezatŭ, la Cuchii-vechĭ pe trei şi patru mii de lei, galbenulŭ valorândŭ şépte lei.

Unde e astădĭ averea Băltăreţului? Nimenĭ nu ştie.

Ioanŭ Ghica.

---

*) Cine era Băltăreţu şi de unde venise elŭ, nimenĭ nu ne-a pututŭ spune alta decâtŭ că venise din Têrnova, unde avusese băcănie, dar că nu era originarŭ dintr'acelŭ oraşŭ; pronunţia lui la vorbă era cam de cuţovlah séu de arnăutŭ. Bucureştenii s'au pomenitŭ cu dênsulŭ deodată lipscanŭ mare şi bogatŭ, cu daraverĭ de banĭ şi de mărfurĭ cu Viena, cu Peşta, cu Braşovulŭ şi cu Lipsca, avêndŭ palatŭ mare boerescŭ între strada Vergului şi biserica Stelea în partea oraşului care a arsŭ când cu foculŭ din 1847. Elŭ a muritŭ sĕracŭ cam pela anulŭ 1823, lăsândŭ o singură fată şi dreptŭ avere numai casa cea mare dela Stelea. Ginere-sĕu, unŭ micŭ negustoraşŭ cuţovlah, după mórtea socrului a luatŭ numele de Băltăreţu şi a avutŭ trei băeţĭ, dintre carĭ celŭ mai mare a muritŭ acum în urmă la anulŭ 1874, ér ceilalţĭ doi suntŭ şi astădĭ în viaţă, unulŭ micŭ funcţionarŭ la vamă [...]

Nr. 333 ex 1885.
a. f. sc. gr.

Publicațiune de licitațiune

pentru arêndarea dreptului regalŭ de propinațiune sèu cârciumăritŭ.

A) Obiectulŭ.

Fondulŭ scolasticŭ centralŭ alŭ foștilorŭ grănițerĭ românĭ de religiunea românéscă greco-catolică de pe teritorulŭ regimentului de odinióră c. r. alŭ II-le românŭ de margine din Ardealŭ Nr. 17 posede

I cu dreptŭ de proprietate avitică dreptulŭ regalŭ de cârciumăritŭ din comunitățile de pe Valea Rocnei séu a Someșiului și anume:

1. din Năsĕudŭ, 2. din Rebrișóra, 3 din Rebramare, 4. din Parva (Lunca Vinului) 5. din Nepos (Vărarea), 6. din Feldru, 7. din Ilva-mică, 8. din Sângeorgiu, 9. din Maierŭ, 10. din Rocna vechiă, 11. din Rocna nouă (Șianțŭ), 12. din Ilva-mare, 13. din Măgura, 14. din Santu-Iosifŭ (Poiana), 15. din Leșiu, 16. din Salva, 17 din Hordou, 18. din Bichigiu, 19. din Telciu, 20. din Romuli, (Strîmba), 21. din Runcu, 22. din Mititeiu, 23. din Găurenĭ, 24. din Plaiu (Suplaiu), 25. din Poienĭ (Poienile Zagrei), 26. din Zagra, 27. din Mocodŭ cu cele două comunitățĭ de după têrgŭ (dela Șieu), 28. din Nusifalĕu (Nagy-Falu) și 29 din Sântŭ-Ioana (Szt.-Iván).

a) Dela scaldele dela Rocna numite: Valea Vinului.

II. Ca cumpĕrătură liberă dreptulŭ regalŭ de cârciumăritŭ dela scaldele dela Arieșŭ (Dombhát).

III. Asemenea ca proprietate câștigată pe temeiulŭ serviciului militare de 88 (optḑecĭ și optŭ) de anĭ și a regulamentului de graniță din 1766 prin complanarea fondului scolasticŭ centrale greco-catolicŭ cu erariulŭ în pactulŭ din 12 Martiu 1872 dreptulŭ regalŭ de cârciumăritŭ din comunitățile:

a) din Valea Borgoului: 30. Borgo Rusŭ (1) 31 Borgo Ḑiosenĭ, (2) 32 Borgo Miḑlocenĭ (3) 33 Borgo-Susenĭ (4) 34 Borgo Prundŭ (5), 35 Borgo Bistrița (6) 36. Borgo Tiha (7), 37 Borgo Murĕșenĭ (8).

b) de după têrgŭ, de pe Valea Șieului, séu cerculŭ Monorului, 38 Budaculŭ românŭ (Román Budák) (1), 39 Ragla (2), 40 Șieuțŭ (Kis Sajó) (3), 41 Monorŭ (4), 42 Gledini (5).

c) Din Valea Mureșului (totŭ de după têrgŭ, cerculŭ Monorului, acum comitatulŭ Murĕșŭ-Turda), 43 Rușii în munțĭ (Maros-Oroszfalu) (6) și 44 Morărenĭ (Monosfalu) (7).

IV. Mai încolo totŭ pe calea cumpĕrăturei libere prin fondulŭ filiale de reservă alŭ fondului scolasticŭ centralŭ gr.-cat.

1. dreptulŭ regalŭ din prediulŭ Măgura Calului în estravilanulŭ comunitățeĭ Borgo Tiha și 2. dreptulŭ regalŭ de cârciumăritŭ din Tihuța în estravilanulŭ comunitățeĭ Borgo Prundŭ.

V. Dintre aceste esercită acestŭ dreptŭ fondulŭ scolasticŭ centralŭ susŭ numitŭ eschisivŭ preste anulŭ întregŭ în Aniesiu (II) în Valea Vinului (I a,) în Măgura Calului (IV 1) și în Tihuța (IV 1)

VI. In comunitățile Valea Someșului cu Nusifalĕu și Sânt-Ioana (I p. 29 inclusive) dreptulŭ regalŭ de cârciumăritŭ de preste anŭ e cumulatŭ definitivŭ cu celŭ treilunarŭ (liberŭ) de tómnă.

VII. In comunitățile de pe Valea Borgoului, Șieului și Mureșului (III a, b, c) dreptulŭ liberŭ treilunarŭ de tómnă nu e încă cumulatŭ ci se esercită pe lângă celŭ de peste anŭ.

B) Modalitatea.

Spre a asigurá venitele acestui dreptŭ regalŭ *pe ḑece anĭ după olaltă, adecă din 1 Ianuariu st. n. 1887 până la 31 Decemvre 1896 inclusive, până la 12 óre la mieḑu nopții*, administrațiunea fondurilorŭ scolastice și de stipendie ale foștilorŭ grănițerĭ românĭ de pe teritoriulŭ susŭ descrisului regimentŭ, mai târḑiu în districtulŭ Năsĕudŭ, ér acum (afară de III c., 1, 2) în comitatulŭ Bistrița-Năsĕudŭ, publică prin acésta licitațiune cu oferte și învită pe cei, ce arŭ dori a luá în arêndă dreptulŭ de cârciumăritŭ în una séu în mai multe din comunitățile și prediele înșirate sub I II III și IV ca până *Luni în 17 Augustŭ st. n. 1885 la 2 óre p. m.* sĕ'șĭ trimită la adresa: „Comisiunei administrătóre de fondurile scolastice și de stipendii ale foștilorŭ grănițerĭ românĭ în Năsĕudŭ ofertele compuse în scrisŭ sigilate, timbrate și încărcate cu vadiulŭ de 10%
(ḑece la sută) a prețului de strigare statoritŭ după specificațiunea mai dela vale, séu în banĭ gata numĕrațĭ séu sunătorĭ, séu în note de ale băncei austro-ungare, séu și în hârtie de statŭ de ale Austro-Ungariei, computate după cursulŭ bursei din ḑiua licitațiunei dimpreună cu cupónele și talónele lorŭ încă nedecăḑute, scăḑute cu 15% sub prețulŭ nominalŭ.

Ofertele vorŭ avé a cuprinde în sine ca condițiune sine qua non:

1) cumcă îmbiitorulŭ ia dreptulŭ de cârciumăritŭ în arêndă pe 10 (ḑece anĭ) începêndŭ din 1 Ianuariu st. n. 1887 până la 31 Decemvre 1896.

2) Prețulŭ câtŭ îlŭ oferesce pe anŭ pentru fiecare din comunitățile séu prediele numite, una câte una séu și mai multe orĭ tóte întruna, însĕ așa ca la dreptulŭ regalŭ din fiecare comunitate sĕ fiă pusŭ prețulŭ oferitŭ pentru acela separatŭ, deórece oferte cumulative cu o sumă pe mai multe, séu pe tóte drepturile regale din tóte comunitățile în concretŭ la olaltă, orĭ și în ce grupe, séu secțiunĭ din diferitele văĭ nu se primescŭ, și de se vorŭ dá, se vorŭ restitui oferentului fără considerare.

Prețulŭ oferitŭ va trebui sĕ fiă mai mare decâtŭ suma pusă ca prețŭ de strigare în conspectulŭ dela călcăiulŭ acestei publicațiunĭ, însĕ sub acelŭ prețŭ nicĭ de câtŭ nu se va acceptá.

3) în ofertŭ trebue să fiă pusă neapĕratŭ condițiunea că oferitorulŭ cunósce bine și pe deplinŭ condițiunile generalĭ și speciali de licitațiune până în cele mai mărunte părțĭ ale lorŭ și că se supune necondițiunatŭ [illegible] sĕ îndatoresce a-le împlini fără nici o escusare și apoi cumcă [illegible] bine din literă în literă.

4) Ofertulŭ séu sĕ fie scrisŭ și subscrisŭ cu mâna propriă a oferentului séu se aibă tóte recerințele unui documentŭ deplinŭ validŭ după procedura civilă.

Indată ce vorŭ trece 2 óre p. m. în 17 Augustŭ nou 1885, se vorŭ deschide ofertele în fața comisiunei administratoria și a membrilorŭ de comitetŭ, cari din întêmplare, séu anume ar luá parte la licitațiune și acele se vorŭ înregistra într'unŭ protocolŭ, ce se va suscepe despre licitațiune, începêndŭ dela celŭ mai micŭ oferente până la celŭ mai mare.

5) la comunitățile din Valea Borgoului, a Șieului și a Mureșului (III. a, b, c) sĕ se pună în ofertŭ două sume, adecă suma câtă se oferesce numai pentru dreptulŭ de preste anŭ și suma câtă o oferesce cumulative la olaltă cu celŭ treilunarŭ de tómnă la olaltă la fiecare comunitate separatŭ.

Comisiunea administratoriă va ține cu membrii de față ai comitetuluĭ séu și de sine, ședința secretă, în care va decide numai decâtŭ că pe care din oferențĭ séu pe cari sĕ-i recomande la comitetŭ și la locurile superióre spre aprobare, ér celorlalte după decidere numai decâtŭ le va restitui vadiele depuse. Atâtŭ condițiunile generali, câtŭ și cele speciali mai deaprópe se potŭ vedé la comisiunea administrătóre în órele de oficiu.

Din ședința comisiunei administrătóre de fondurile scolastice și de stipendii ale foștilorŭ grănițerĭ românĭ.

Năsĕudŭ, 12 Maiu 1885.

Președintele: *Iosifŭ Mihalașiu*, m. p.
Secretarulŭ: *Ioachimŭ Murĕșianu* m. p.

Conspectŭ

despre prețurile de strigare statorite pentru dreptulŭ regalŭ de cârciumăritŭ din cele 44 comunitățĭ foste grănițărescĭ și cele 4 predie din ținutulŭ fostului II-lea regimentŭ românŭ de margine din Ardélŭ pentru licitațiunea cu oferte din 17 Augustŭ st. n. 1885.

Nr. curentŭ	Comitatu	Ținutulu preste totŭ	Ținutulu în parte	Comunitatea séu Prediulŭ unde e dreptulŭ de cârciumăritŭ.	Prețul strigărei: cumulatu cu cel de trei lunĭ fl.	cr.	Prețul strigărei: fără cumularecu celŭ de 3 lunĭ fl.	cr.	Adnotare
I.	Bistrița-Năsĕudŭ	I. Valea Rocnei séu a Someșului		**Valea Rocnei séu a Someșului**					Aici prețulŭ strigărei e pusŭ și anume la Borgou fiind cumularea numai provisoriă, ér după têrgŭ fără cumulare și de a se îmbia prețulŭ și cu cumularea dreptului de cârciumăritŭ de 3 luni de tómnă atâtŭ în Valea Borgoului câtŭ și în cerculŭ Monorului.
1				Năsĕudŭ	4693				
2				Rebrișóra	1850	—			
3				Rebramare	936	—			
4				Parva (Lunca Vinului)	400	—			
5				Nepos (Vărarea)	1271	—			
6				Feldru	1522	—			
7				Ilva mică	1707	—			
8				Sangeorgiu	2253	—			
9				Maierŭ	2185	—			
10				Rocna vechiă	4453	—			
11				Rocna nouă (Șanțu)	1790	—			
12				Ilvamare	1612	—			
13				Măgura	1130	—			
14				Sântu Iosifŭ (Poiana)	670	—			
15				Leșiu	1225	—			
16				Salva	2009	—			
17				Hordou	690	—			
18				Bichigiu	474	—			
19				Telciu	2230	—			
20				Romuli (Strîmba)	271	—			
21				Runcu	579	—			
22				Mititeiu	644	—			
23				Găureni	165	—			
24				Plaiu (Suplaiu)	247	—			
25				Poienĭ (Poenile Zagrei)	526	—			
26				Zagra	1661	—			
27				Mocodŭ	1060	—			
				După têrg séu Valea Sieului					
28				Nusifalĕu (Nagyfalu)	370	—			
29				Sant-Ionŭ (Szt.Iván)	156	—			
a)				a) Valea Vinului					
II.		II.	II.	II. Anieșŭ (Domb hat)	1778	—			
III.		III. Valea Borgoului	Valea Borgoului	**a) Valea Borgoului**					
30				1. Borgo-Rusu	1600	—			
31				2. » Diosenĭ	2149	—			
32				3. » Miḑlocenĭ	2766	—			
33				4. » Susenĭ	2150	—			
34				5. „ Prundu	3986	—			
35				6. » Bistrița	3152	-			
36				7. „ Tiha	2542	—			
37				8. » Murĕșenĭ	2016	—			
III.			După têrgŭ, cercu Monorului la Sieu	**b) După têrg séu cerculŭ Monorului**					
38				1. Budaculŭ românŭ (Román Budák)			568	—	
39				2. Ragla			228	—	
40				3. Șieuțŭ (Kis-Sajs)			1475	—	
41				4. Monorŭ			1486	—	
42				5. Gledini			1431	—	
III.	Bistrița-Murĕș Năsĕud-Turda			**c) Valea Murĕșului**					
43				Rusii în munțĭ (Maros Oroszfalu)			1829	—	
44				7. Morarenĭ (Monosfalu)			457	—	
IV			Valea Borgoului	**IV. Măgura calului**					
1				1. Măgura calului	965	—			
2				2. Tihuța	681	—			

Anunțămŭ acelorŭ onorațĭ cetitorĭ, cari vorŭ binevoi a se aboná la fóia nóstră de aicĭ încolo, că avemŭ încă în reservă numerĭ dela începutul anului 1885 prin urmare potŭ sĕ aibă colecțiunea completă.

ADMINISTRAȚIUNEA „GAZ. TRANS."

Tipografia ALEXI Brașovŭ.